

יוסף ורחל

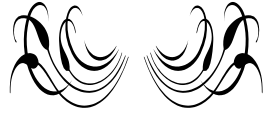
נערך ויוצא לאור ע"י "הספד יוסף ורחל" (בהשתתפות כולל "חוני המעל")
 העלו ל"ע" אבי מורי ר' יוסף בר אסתר סויסה ז"ל שנלב"ע ביום י' סיון התשנ"ב
 ואימי מורתי רחל בת איזיה סויסה ע"ה שנלב"ע ביום כ"ו מר השון התשע"ז

1979

שבת שלום

שבת יד' טבת ה-תשפ"ב
 פרשה: **ויחי**
 הפטרה: **ויקרא ימי דוד**

הדלקת נרות - 16:16
צאת השבת - 17:09
ר"ת - 17:39

הדלקת נרות בשבת הבאה 16:19

שמות	יחזי
5:38	5:34
5:45	5:41
6:38	6:35
11:40	11:36
12:05	12:02
16:41	16:38

"התבות בלימוד תורה, ועשי שבת"
 מספר "ארחות מור" הלכות יוסף ורחל

* במוצאי שבת בימות הקיץ הארוכים, אחר שבער שבעים ושתיים דקות בשעות שוות משקיעת החמה, נראה שבאור ישראל וסביבותיה יש להקל במקום הצורך לשאת אפילו מלאכה דאורייתא, שהרי אפילו אם תמצא לומר שהלכה כרבינו תם, הרי אף לרבינו תוספות בין השמשות מתחיל כעבור שינוי מתקן שלשה מיל ורבע אחר שקיעת החמה, ומימלא אפילו אם נאמר שזמנים אלו נמדדים בשעות זמניות, הרי בודאי כבר הגיע זמן בין השמשות, ואם כן יש בזה ספק שפקא דקלא, ספק אחד שמא כהנאונים שכבר הגיע זמן צאת הכוכבים, וספק שני שאפילו אם תמצא לומר כרבינו תם, כיון שבדאי כבר הגיע זמן בין השמשות, שמא בין השמשות ליללה הוא.

העלון לרפואת חמי וחמתי שלום בר שמחה ומרים בת רחל מנשה בר דוד וברוריה הרוצה להקדיש את העלון או חלקו בטל... 052-5079555

"בך יברך ישראל"

בפרשתנו מתוארת בהרחבה פרשת הברכה של יעקב אבינו לנכדיו - בני יוסף. הגש מיוחד יש בה על הקדמת אפרים למנשה, הערפת הצעיר על הבכור, והתמיהה על הקדמה זו דורשת ביאור. שהדבר היה רע בעיני יוסף, הרי זה מובן, מי כמוהו הזה על בשרו, תוצאותיה של אפליה בין אחים, וביכור האחד על האחרים, אכן יעקב אבינו מה ראה על ככה, לחזור ולשנות הנהגה זו, הכי לא היה מודע לסכנות שזו צוררת בכנפיה, "בשביל משקל שני סלעים שהוסיף יעקב ליוסף נתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים" ואין זו רק הוראה לשעה ולמקום, אלא הוראה וקביעה לדורות, "בך יברך ישראל... וישם את אפרים לפני מנשה".

להבין ולהשכיל מעמו של אבינו הזקן, עלינו להפנות מבט לאישיות ומעמדם של שני האחים בני יוסף, אפרים ומנשה. מנשה עוסק בישובו של עולם, "כי המליץ בינותם" - זה מנשה בנו הוא זה אשר השתלם בשפות ובמדעים, ועומד על ימינו של אביו בהנהגת המלוכות, ברי הדבר כי בכנו של יוסף הצדיק, אף הוא ירא ושלם, עוסק בתורה ומדקדק במצוות קלה כבחמורה. אפרים - יושב אהלים, הניח בית המדרש הישן מיסודו של יהודה בארץ גושן, תלמיד קרוב לסבו הזקן, ממנו מקבל הוא מלא חפניים בתורה וביראה "ויאמר ליוסף הנה אביך חולה..." - אפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד, וכשהלה יעקב בארץ גושן, הלך אפרים אצל אביו למצרים להגיד לו, רחוק לכאורה מהבלי העולם, וכולו קודש לתורה.

יעקב אבינו בכואו לברך את הנערים, ולקבוע מעמדם בשוה לבניו "ששמי י-ה", "כראובן ושמעון יהיו לי", הושיש השיש כבוד מתוצאות ברכתו. כל זמן היותו עמהם בחיים חיותו והם חוסים תחת כנפיו, בטוח הוא שיודעים היטב דרכי החינוך, וסדר עדיפויות בסולם הערכים הרוחני. אולם כאשר יפרד מהם לעולם שכולו טוב, והם כעת על סף גלות ארוכה ומרה, אם לעת כזאת יברך את מנשה לפני אפרים, יבוא מי שיבוא וישען כי הקדמת מנשה אינה רק משום בכורתו, אלא משום שכך היא הדמות, וזו צורת החינוך הנדרשת, ועל אף היות מנשה גדול בתורה ובמצוות, הרי לאו כל מוחא סביל דא, לדעת את המינוח הנכון שבין תורה להשכלה כללית, וברבות הימים עלולה חלילה, השפחה לירש את גבירתה לגמרי, ותורה תידחק לקרן זווית. כאן קם ישראל סבא, ועושה מעשה אשר לכאורה לא ייעשה, מקדים ומעדיף את הצעיר לפני הבכור "וישם את אפרים לפני מנשה". לקבוע הלכה לדורות "בך יברך ישראל" - הבא לברך את בניו יברך בברכתם..., כי זו הדרך לכתחילה, כאפרים, הניח בית מדרשו של אבינו הזקן, ומעתיק השמועה וממשיך הקבלה של דור האבות, ומדם לדורות עולם. זהו שתירגם אונקלוס "שכל את ידיו - אחימינון לידוהי", זו החכמה העמוקה היצוקה בשכול הידיים, להראות כי "אחיו הקטן יגדל ממנו".

"שליח לעת מצוא"

ולפתע הגיח ממעבה היער גוי ענק ממדים. בידיו היו כלים וחפצים שונים והוא התקדם לעברם במהירות. האב והבן חשדו שליטים לפנייהם ותמהו על התמסרותו של השודד למלאכתו גם בלילה שכזה. ואולי אכן עדיף כך, מיתה מהירה וקלה יותר בידיו של רוצח דרכים מנוסה, ולא מוות איטי של קפיאה בשימוץ צלמוות. אך אחרי דקות אחדות התברר להם שלא שודד הוא זה, אלא מלאך מושיע. הוא חפר בגבורה בערמת השלג, הסיט הצידה ביד אחת את החלקים הרבים שיחד שימשו עגלה עד לפני זמן לא רב, פינה את הדרך לפני האב והבן והכניסם אל מרכבתו ההדורה החמה והנוחה. הסוסים הרעננים וקלי הרגליים הרתומים למרכבתו החלו צועדים במהירות, ובוהירות, ואחרי כמחצית השעה היו ישובים בביתו של הנכרי המציל, שביקש לספר להם גופא דעובדא.

"הצלתכם הפלאית", אמר, "היא לא צירוף מקרים מוצלח. לא נקלעתי אל היער סתם. בשעות אלה אני ישן עמוק בדרך כלל ובפרט בלילה קר שכזה. יש כאן יד מכוונת שדאגה להצלתכם".

האדון ולחובסקי הוא הפריץ הקפדן ביותר בתבל ומלואה, כך סברו מאות הצמיתים שעבדו בשדותיו למבוקר ועד ערב ובסופו של שבוע קיבלו חופן מטבעות מעוטות ערך בשכרם. הוא לא התחשב מעולם ברגשות זולתו ולדידו כל העולם לא נברא אלא בשבילו.

בביתו, בקרב משפחתו ומשרתיו הקרובים, היה תמיד נרגז וחסר סבלנות. קשה היה להשביע את רצונו ולשמוע מפיו מילה של חיבה והערכה. הכפרים והעיירות שבבעלותו של ולחובסקי התנהלו למופת, כל אחד הכיר וידע את תפקידו ומקומו והימים חלפו בעצלתיים, אינם מביאים בכנפיהם שום בשורה או שינוי, לא לטוב ולא לרע.

אחד היה, אחד ומיוחד, שזכה לחיבה והערכה מן האדון. היה זה יאנק. יאנק היה המשרת האישי שוולחובסקי גידל וטיפח מאז היותו נער צעיר. בתחילה היה משרת והוטלו עליו מלאכות בזווית ומוכרחות לכבודו של האדון, ולאחר מכן האדון שהכיר בכישרונותיו ובמסירותו וביעילותו קידמו ולימדו, עד שברבות הימים הפך לאיש הקרוב אליו ביותר. עימו יצא לכל מסעותיו, מסעות מסחר ומסעות ציד, עימו התייעץ ולו היה מספר את כל צפונותיו, עד שכל מי שראה את האדון ולחובסקי ללא יאנק עיווה את פניו בתימהון.

יאנק היה אמנם הקרוב ביותר אל ולחובסקי מכל בני אנוש, אך היו לפריץ שני מקרובים נוספים: צמד סוסיו היקרים, שהשקיע בהם את כל מרצו ונתח כבד מממונו. מרכבת הפאר המושקעת והסוסים המסיעים אותה היו גאוות חייו, הוא היה משתעשע בסוסים בכל הזדמנות, בעצמו מאכיל אותם בחציר משובח, מקשטם בשכיות חמדה ורוכב עליהם מדי פעם לבד, כדי לרענן את כושרם ויכולתם.

בני המשפחה ומשרתי הבית ואף נתיניו הנאמנים קינאו בסוסים, ביחס העדין והמתחשב שהם זוכים לו. מרכבת הסוסים אשר לוולחובסקי מעולם לא הייתה יוצאת לבדה מן הבית בלא ולחובסקי עצמו, שהרי אין להפקיד אוצרות כה יקרים בידי זר. אפילו לא בידי יאנק האהוב.

בבוקר אחד היה האדון זקוק לכסף באופן מיידי. הוא נזכר בסוחר עתיר ממון המתגורר במרחק ניכר שחייב לו סכום לא גדול אמנם, אך יש בו כדי לסייע לו באותה עת. הוא שלח את יאנק נאמן ביתו אל האיש לבקש את סכום הכסף.

הודעות מרכז "האי" תפוח בימים: א - ה פלא... 052-5079555

שיעורי לווין
 לע"ג מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל
 כל מוצאי שבת אפשר לצפות בשיעורי הרש"ע ר' יצחק יוסף שליט"א בלוויין על מסך גדול בבית הכנסת אשר ב"שבט סופר"

העלון לרפואת והצלחת יוסי ביטון הבעלים של "אביזרי הגולן" וכל משפחתו ישלם ה' פעולו אמן

piko netap & more ltd

"המלאך הגואל אותי מכל רע".

כתב לפרש פסוק זה רבי אהרון זכאי שליט"א בספרו "תורת הפרשה", כי הנהגה ידוע שהמתנייך בעולם הזה, מנכים לו מענשי גהינם לעולם הבא. ועל כן אל לו לאדם לבעוט בייסורים הבאים עליו - אלא אדרבה עליו לשמוח בהם ולקבלם באהבה וברצון.

ישנם אנשים הסובלים מעט וישנם הסובלים הרבה, וכל אחד ואחד מקבל כפי המגיע לו לפי מעשיו, ואין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ועל כן לא טוב היות האדם ללא קבלת יסורים כלל וכלל, אלא אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין ליבו לשמיים לקבלם באהבה ובדומיה.

וזהו שרמז כאן הכתוב: "המלאך הגואל אותי מכל" - מי שרוצה שהמלאך יגאל אותו מכל היסורים, הדיינו שלא יסבול כלל ועיקר, אזי דבר זה הוא בבחינת "רע" - אין זה אלא לרעתו של האדם שלא זוכה שינכו לו מחשבונו לעולם הבא.

"ואני נתתי לך שכם אוהד על אויבך אשר לקוהתי מיד האמרי בזרבי ובקשתי".

יש האומרים (אבן עזרא, ועוד) כי יעקב אבינו על העיר שכם רמו. ויש שפירשו (רש"י, רמב"ן ועוד) "שכם אחד" - הוא חלק הבכורה ("שכם אחד" - בגמטריה: "בחלק הבכורה" - בעה"ט).

ולאמיתו של דבר, מעיר רבי פנחס הלוי איש הורוביץ זצ"ל בספרו "פנים יפות", שני הפרושים נכונים הם. שכן קיימא לן הדין ד"אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם", אלא אם כן בשעת ההקנאה מקנה הוא אגב כן דבר שכבר בא ונמצא בעולם.

ולפיכך כשביקש יעקב ליתן ליוסף את הבכורה, שלפי הדין עדיין לא היתה קיימת בעולם, קודם מתן תורה, אזי הוצרך יעקב ליתן לו גם את העיר שכם - ושכם העיר כבר היתה אז בבחינת "דבר שבא לעולם".

"ויאמר פרעה עלה וקבור את אביך כאשר השביעך".
הגמרא במסכת סוטה (דף לו) מספרת שכאשר אמר יוסף לפרעה "אבי השביעני" אמר לו פרעה: ומה בכך? תשאל על

שבועתך. אמר לו יוסף: אם כן אישאל גם על שבועתך שהשבעתני שלא אגלה שאינך יודע את לשון הקודש. ועל כך השיב לו פרעה: "עלה וקבור את אביך כאשר השביעך".

רבי משה הלוי זצ"ל בספרו "לקוטי שושנים" הקשה קושיא חריפה על כך:

שכן מחלוקת היא לגבי הנשאל על נדרו אם צריך לפרש את הנדר אם לאו. ולמאן דאמר שצריך לפרש - היאך אמר יוסף לפרעה שאם ישאל על שבועתו לאביו - ישאל גם כן על שבועתו שלו לפרעה, והרי על השבועה שנשבע לאביו רשאי הוא להישאל, מה שאין כן לגבי שבועתו לפרעה אם יפרש לחכם את הנדר שנשבע שלא יגלה שפרעה איננו יודע לשון הקודש - כבר בזה עבר הוא על שבועתו עוד קודם שיתיר לו החכם את הנדר. נמצא שתביעתו של פרעה ליוסף שישאל על נדרו - בעינה עומדת...

אלא תירץ הרב זצ"ל: שהרי הטעם שצריך לפרש את הנדר, הוא משום דשמא נשבע לקיים את המצוה ובוזוה אין רשאי החכם להתיר הנדר. ומעתה מזה נפשך: אם נסבור שצריך לפרש הנדר, ומשום כך יוסף אינו יכול להישאל אם כן גם פרעה אינו יכול לתבוע ממנו לישאל על שבועתו לאביו לקוברו בארץ כנען, דשבועה לקיים את המצוה היא, ואין חכם רשאי להתירה. ואם נסבור שאין צריך לפרש את נדרו ורשאי יוסף להשאל על שבועתו לאביו, אם כן יכול הוא לישאל גם על שבועתו לפרעה שלא יגלה בעניין לשון הקודש שאינו יודע!

"מאשר שמנה לזמנו והוא יתן מעדני מלך".
מה נשתנה אשר משאר השבטים, שבכל השבטים לא אמר "מראובן - שבטמנו" וכו' במי"ם ואילו אצל אשר נאמר במי"ם - "מאשר שמנה לחמו"?

תירץ רבי יחיא אלצ'הרי זצ"ל בספרו "צידה לדרך" לפי שבסמוך לו נתברך גד ולא נתפרש בו ברכה אלא מלחמה לבד: "והוא יגוד עקב". ואף על פי שהוא נוצח לכל מי שיתגרה בו, עדיין צריכים אנו לומר מדיכין לו פרנסה טובה אחר שכל ימיו מלחמות?

הוא אומר - "מאשר שמנה לחמו" - על ידי סחורה או על ידי שהיו שוכרים אותם אם הוצרכו למלחמה והם נותנים להם מה שיספיק.

אמרות יוסף ורחל

"וידי ימי יעקבי"

כשיצא יוסף מאביו היה בן י"ז שנה. כל אותן השנים שיוסף נעלם היה (יעקב) מתאבל מר. כי כל זמן שראה יופיו של יוסף היה מתנחם על רחל אמו. כי יופיו היה דומה לזה של אמו ובשראה את יוסף שבה (יעקב) את כל צעריו, באילו לא נצטער מעולם.

לכן, כשנעלם יוסף, התאבל יותר מעל כל הצרות שעברו על ראשו והיה בוכה ואומר: ביצר אבר בן יקיר בזה, כמו יוסף, בן י"ז שנה. ולכן שימח הקב"ה את ליבו במצרים והי שם י"ז שנה. וכן מודיענו הכתוב שהקב"ה גומל לכל אדם לפי המצוות שעשה. מאחר שיעקב ז' את יוסף י"ז שנה, שנחשב כצדקה לזון הבנים הקטנים, לכן זכה שיוסף יפרנסו בכבוד י"ז שנה בימיו רעב כבר.

הלכות יוסף ורחל

סדר תפלת מנחה

ההלכות מספר "הלכה ברורה" להרה"ג דוד יוסף שליט"א

אמירת "למנצח על הגתית" קודם מנחה

1. מנהג הספרדים ועדות המזרח להתחיל תפלת מנחה באמירת מזמור "למנצח על הגתית לבני קרה מזמור" (תהלים מזמור פד).

אמירת "פרשת התמיד" ו"פטום הקטורת" קודם מנחה

2. מנהג כל הספרדים ועדות המזרח וכמה מעדות האשכנזים לומר "פרשת התמיד" קודם תפלת מנחה (יא). ולאחר מכן אומרים "פטום הקטורת". וקודם אמירת "פטום הקטורת" אומרים: "אתה הוא ה' אלוקינו שהקטירו אבותינו לפניך" וכו', ואחר כך אומרים פרשת הקטורת (שמות פרק ל' פסוקים לד—לו, ואחר כך פסוקים ז—ח), ואחר כך אומרים הברייתא "תנו רבנן פטום הקטורת כיצד" וכו', ולאחר מכן אומרים "אשרי" ו"תהלה לדוד".

ובזוהר הקדוש (סוף פרשת ויקהל דף ריה ע"ב) הפלינו בחשיבות אמירת פטום הקטורת בכל יום, והתועלת שיש לכל אדם באמירתה. ואמרו שם, שבמקום שאומרים פטום הקטורת בכונה ורצון הלב, אין המות שולט שם, וינצל מכל נזק ומכל מיני דברים רעים וכו', וחביב הוא מעשה הקטורת לפני השם יתברך יותר מכל עבודות ומעשים שבעולם, ותועלת אמירת הקטורת גדולה מתועלת התפלה, ולכן יש לומר פטום הקטורת קודם התפלה. ואמר רבי שמעון, אם היו בני אדם יודעים כמה עליון הוא מעשה הקטורת לפני הקדוש ברוך הוא, היו לוקחים כל מלה ומלה ממנה, והיו מעלים אותה עטרה על ראשם ככתר של זהב. ואם מכיין בו יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא וכו'.

ועיין עוד בענין אמירת "פטום הקטורת" והזיירות באמירתה, לעיל (סימן קלב סעיפים ט—יג).

ואם אי אפשר לומר "פרשת התמיד" ו"פטום הקטורת" קודם תפלת מנחה, כגון שהשעה מאוחרת ביותר ויש לחוש שיעבור זמן תפלה, או שכבר התחילו הציבור להתפלל ואם יתעכב לאומרים קודם התפלה יפסיד תפלה בציבור, יאמרו אחר תפלת מנחה.

חזרת השליח ציבור בתפלת מנחה

3. אחר שהתפללו הציבור תפלת לחש, חוזר השליח ציבור התפלה בקול רם. ועיין לעיל (סימן רלב סעיפים ב—ד) שלכתחלה אינם רשאים שלא לומר תפלת החזרה גם בתפלת המנחה, ושם נתבאר אימתי רשאים שלא לומר תפלת החזרה, ושככיוצא בזה יאמר השליח ציבור בקול רם עד חתימת ברכת "האל הקדוש", כדי שיאמרו הציבור קדושה.

אמירת "פרשת העקדה" במנחה

4. יש אומרים שטוב לומר "פרשת העקדה" גם בתפלת המנחה. ויש אומרים שבתפלת המנחה אין לומר "פרשת העקדה". וכן נהגו.